

ΕΞΩΠΟΛΙΣ

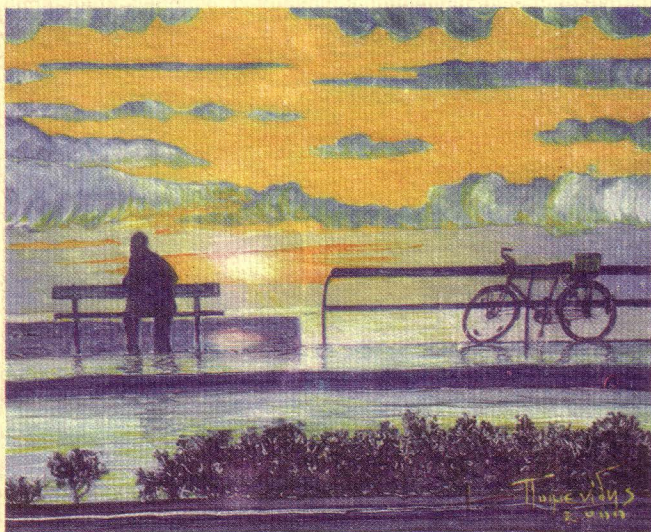
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

ΑΝΟΙΞΗ - ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 2001 • ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ ΠΕΖΟΓΡΑΦΟ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟ ΜΗΛΙΩΝΗ:

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΜΗΛΙΩΝΗΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ Δ. ΠΑΓΑΝΟΣ, ΘΑΝΑΣΗΣ ΠΟΛΙΤΗΣ,
ΓΙΩΤΑ ΓΚΟΤΣΗ, ΘΑΝΑΣΗΣ Β. ΚΟΥΓΚΟΥΛΟΣ

ΣΕΛΙΔΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΜΗΝΗ ΚΑΠΑΝΤΑΗ: ΙΣΜΗΝΗ ΚΑΠΑΝΤΑΗ (συνέντευξη
στην ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΚΟΛΙΟΥ), ΜΗΝΑΣ ΒΙΝΤΙΑΔΗΣ, ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΜΠΑΪΡΑΚΤΑΡΗΣ

ΠΟΙΗΣΗ: ΠΑΝΟΣ ΚΥΠΑΡΙΣΣΗΣ, ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΛΑΖΑΝΗΣ,
ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΗΤΤΑΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ, ΛΗΔΑ ΧΑΛΚΙΑΔΑΚΗ,
ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΣΧΑΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ: ΣΩΤΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ, ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ ΚΩΤΣΙΑΣ

ΘΕΑΤΡΟ: ΕΛΕΝΗ ΜΠΑΛΙΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ: Μ. Γ. ΒΑΡΒΟΥΝΗΣ (για τη λατρεία των αγίων)

ΚΡΙΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΥ: ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΣΦΥΡΙΔΗΣ (*Γλυκιά Μπονόρα* του Β. Τσιτσιπούση)

ΧΡΟΝΙΚΑ: ΘΑΝΑΣΗΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ (συνέντευξη στον ΒΑΣΙΛΗ ΚΑΡΓΑ),
ΕΛΕΝΗ ΚΟΝΙΔΑΡΗ (για την ελληνική λογοτεχνία στο διαδίκτυο)

ΔΙΠΛΟ ΤΕΥΧΟΣ 15-16

Η αδιέξοδη πορεία της σύγχρονης ελληνικής πεζογραφίας

Στο Άλλο Βήμα της Κυριακής 17 Ιουνίου 2001 δημοσιεύτηκαν τα βασικότερα συμπεράσματα από μια σημαντική έρευνα που πραγματοποίησε ο Κώστας Βουκελάτος για λογαριασμό του οργανισμού Ιχνευτής σχετικά με το σύνολο της ελληνικής πεζογραφικής παραγωγής του έτους 2000. Μεταφέρουμε εδώ τα πιο ενδιαφέροντά της σημεία:

- Από τα τετρακόσια τριάντα εννέα βιβλία πεζογραφίας τα τριακόσια πενήντα δύο αφορούν νέες εκδόσεις και μόλις τα ογδόντα επτά επανεκδόσεις παλαιότερων.
- Μειώνονται συστηματικά οι συλλογές διηγημάτων και αντίθετα προτιμώνται τα πολυσέλιδα μυθιστορήματα.
- Κυρίαρχη θεματική αποτελούν οι ερωτικές συναναστροφές, με άκρως ερεθιστικές λεπτομέρειες που συχνά εκτρέπουν την αφήγηση στα όρια της πορνογραφίας. Ωστόσο, αυξάνονται παράλληλα τα πεζογραφήματα που ασχολούνται με τις παραδοσιακές συμπεριφορές των τοπικών κοινωνιών.
- Οι ήρωες είναι συνήθως «φιλήσυχοι» άνθρωποι, βολεμένοι και μακάριοι στην μικροαστική τους ζωούλα, χωρίς ιδεολογικό υπόβαθρο και δεν αμφισβητούν τίποτε.
- Σταθερή άνοδο παρουσιάζουν οι γυναίκες συγγραφείς (38,2% για το 2000).
- Τέλος ελλείπει από τη σύγχρονη ελληνική πεζογραφία ο προβληματισμός για τα μεγάλα ερωτήματα και τις ζοφερές εξελίξεις της εποχής μας: για παράδειγμα απουσιάζουν λογοτεχνικές προσεγγίσεις της παγκοσμιοποίησης ή των τρομακτικών αλλαγών που επιφέρει η βιοτεχνολογία στα κοινωνικά δεδομένα.

Κατά την άποψή μας, το κύριο χαρακτηριστικό που καταγράφεται στις παραπάνω παρατηρήσεις είναι η στροφή της ελληνικής πεζογραφίας προς τον χώρο του ψυχαγωγικού αναγνώσματος και η ολοένα και μεγαλύτερη απώλεια της λογοτεχνικής (=καλλιτεχνικής) υπόστασής της. Παραθέτουμε αντίστοιχα τις εκτιμήσεις μας:

- Είναι απορίας άξιο πόσο εύκολα μπορεί ένας νέος πεζογράφος να βρει εκδότη και ταυτοχρόνως με πόση ευχέρεια λησμονιέται η δουλειά του, αφού σπάνια επανεκδίδεται ή συζητιέται ακόμη κι ένα καλό βιβλίο. Επίσης οι διογκούμενοι αριθμοί των καινούργιων εκδόσεων πιστοποιούν ότι οι παλιότεροι πεζογράφοι μας μάλλον δεν διαβάζονται ή διαβάζονται λιγότερο από όσο πρέπει από το αναγνωστικό κοινό και, βεβαίως, από τους εκκολαπτόμενους / νεοεμφανιζόμενους πεζογράφους.

• Η ποίηση υποχωρεί δραματικά ως επιλογή στους νέους λογοτέχνες. Αυτό επιβεβαιώνεται και από την υπερβολική συμμετοχή (εννιακόσιοι και πλέον) στον πρόσφατο διαγωνισμό διηγήματος του βιβλιοκριτικού ενθέτου Βιβλιοθήκη της εφημερίδας *Ελευθεροτυπία* (τα αποτελέσματα ανακοινώθηκαν στο τεύχος 115 της Παρασκευής 1 Ιουνίου 2001). Προφανώς όλοι αυτοί οι άνθρωποι προσπαθούν να γράψουν πεζογραφία όχι γιατί ξαφνικά τους εκφράζει περισσότερο ως λογοτεχνικό είδος αλλά διότι τους ανοίγει πρόσβαση στους εκδοτικούς οίκους.

• Ο υποσκελισμός του διηγήματος από το μυθιστόρημα σημαίνει, μεταξύ άλλων, τον εμπορικό προσανατολισμό της σύγχρονης πεζογραφίας. Έτσι κι αλλιώς η πεζογραφία, σε σχέση με την ποίηση, έχει μικρότερη παράδοση στην ελληνική λογοτεχνία. Όμως δεν θα αμφισβητούσε κανείς την ποιτική πρωτοκαθεδρία του διηγήματος, αρκεί να αναφέρουμε ορισμένα μεγέθη όπως του Βιζυηνού, του Παπαδιαμάντη ή του Χατζή. Ο εκδοτικός παραγκωνισμός του διηγήματος βιάζει την ελληνική πεζογραφική παράδοση και αφήνει θέση στα πολυσέλιδα πλην εύπεπτα μυθιστορήματα που «καταναλώνονται» από τους αναγνώστες απλώς «για να περνά η ώρα», όπως διάφορα άλλα προϊόντα του καταναλωτικού πολιτισμού μας.

• Η ερωτική έως πορνογραφική θεματική, οι ανυποψίαστοι για τα φλέγοντα ζητήματα της εποχής ήρωες και η δήθεν γυναικεία οπτική στο μυθιστόρημα επισφραγίζει τη μετακίνηση στην περιοχή του αποκλειστικά και μόνο τερπνού αναγνώσματος. Οι εκδότες καλλιεργούν ένα κοινό που απαιτεί η πεζογραφία να μοιάζει με τα τηλεοπτικά σήριαλ και να μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως υπνωτικό πριν τη βραδινή κατάκλιση. Αν τελικά ισχύει η διαπίστωση ότι πεζογραφία διαβάζουν κυρίως γυναίκες, τότε υποτιμάται βάνουσα η σύγχρονη αναγνώστρια, εφόσον κατασκευάζονται αναγνώστριες-καταναλώτριες στο πρότυπο των πρωινών τηλεοπτικών εκπομπών. Έτσι εξηγούνται και οι τηλεοπτικές διαφημίσεις μυθιστορημάτων που θυμίζουν διαφημίσεις ... εσωρούχων ή κινητών τηλεφώνων.

Αυτές οι απαισιόδοξες σκέψεις για την πορεία της σύγχρονης ελληνικής πεζογραφίας δεν συμπεριλαμβάνουν όλους τους νέους πεζογράφους και όλη την πεζογραφία του καιρού μας. Πιστεύουμε, ωστόσο, ότι περιγράφουν τον γενικό κανόνα, όπως αυτός υποχειροθετείται από τους εκδότες που μεταβάλλουν τη λογοτεχνία σε καθαρά εμπορική δραστηριότητα. Από την άλλη, η τάση αντίστασης εντοπίστηκε ήδη στην έρευνα του *Ιχθυετή*. Είναι οι πεζογράφοι που πέρα από τις έτοιμες συνταγές επιτυχίας αναζητούν τον λόγο της τοπικής κοινωνίας, της εντοπιότητας, ο οποίος σέβεται το παρελθόν της ελληνικής πεζογραφίας δίχως να ηθογραφεί. Πρόκειται για μία κατεύθυνση, εκφρασμένη ιδίως από διηγηματογράφους, που συνδέει το τοπικό με το διεθνές, τον μικρόκοσμο της καθημερινής εμπειρίας με τα μεγάλα ζητήματα της παγκόσμιας κοινωνίας μας. Είναι μια τάση που σέβεται και εκτιμά τη λογοτεχνική μας παράδοση και χτίζει προσεχτικά επάνω της. Εδώ έγκειται και η ευθύνη των λογοτεχνικών περιοδικών. Οφείλουν να αναδείξουν αυτήν την πτυχή της πεζογραφίας μας και να την υποστηρίξουν ενάντια στο εκδοτικό κατεστημένο. Από την πλευρά της *Εξωπόλεως* αυτό επιδιώκουμε. *Ελπίζουμε και να το επιτύχουμε.*